

УЧАСТИЕ НА СТУДЕНТИТЕ В УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС

Антоанета Добрева, Емилия Ангелова, Валентина Хараланова, Вярка Ронкова,
Юлиян Димитров
Русенски университет „Ангел Кънчев“, Русе

Резюме

В доклада се обосновава необходимостта от редовното предоставяне на студентите на възможността да участват активно в управлението на качеството на обучение. Целта на изследването е да се подобри качеството на обучение по група основополагащи дисциплини чрез изискване на оценката на студентите за учебния процес. Особено ценно е тяхното мнение относно достъпността на поднесените учебни материали, логическата последователност на темите, нагледността на представяне на информацията. Важно е да се получи обратна връзка за това как студентите оценяват качествата на самата презентация, както и вербалните качества на преподавателя, демонстрирани по време на лекция. Авторите са съставили анкета, черпейки опит както от чужди университети, където това е редовна практика, така и от съществуващия такъв в Русенски Университет „Ангел Кънчев“. Въпросите включени в допитването засягат различни аспекти: удовлетворяване на предварителните очаквания и интерес на студентите, актуалността на разглежданите въпроси, степента на визуализиране и правилното разпределение на времето по време на лекция. От съществено значение е да се получи информация от студентите дали поднесените лекционни материали е подходящ и достатъчен за провеждането на последващите практически и лабораторни упражнения. Анкетирването е извършено, в групи от различни инженерни специалности и курсове. Експериментирани са различни методи и форми на прилагане на анкетното проучване – доброволна и анонимна, открита и задължителна. Резултатите са получени, съпоставени и обобщени. Направени са изводи за важната роля на студентската оценка на прослушаните лекции за подобряване качеството на обучението.

Ключови думи: управление, повишаване на ефективността на лекционните занятия, качество на университетското образование, анкети, получаване на обратна връзка от студентите.

Key words: management, increasing the efficiency of lectures, quality of university education, questionnaires, receiving feedback from students.

Увод

Русенският университет „Ангел Кънчев“ (РУ) следва стандартите и указанията за осигуряване на качество в европейското пространство за висше образование. Има изградена Система за управление на качеството. Системата е отворена към студентите като основни потребители на услугите предлагани от университета. Традиционна практика в РУ е да се търси обратната връзка със студентите, чрез провеждането на анкети. Това е ефективен инструмент за управление на качеството на образованието. Авторите считат, че за постигане на реални резултати е необходимо тази практика да се провежда на всяко ниво от структурата на университета: университет, факултети и катедри.

В доклада се представят резултатите от анкета, проведена в катедра Машинознание, машинни елементи и инженерна графика, целяща получаване на студентското мнение и оценка за водените от катедрата лекционни курсове.

1. Структуриране на анкетата

При разработване на анкетата авторите са почерпили информация от съществуващия в РУ опит и от практиката на други университети в чужбина [1, 2, 3, 4, 5].

Обект на съставения въпросник е получаването на актуална информация за студентската гледна точка за качеството на провежданите към катедрата лекционни курсове, отнасяща се както за съдържанието на проведения лекционен курс, така и за качеството на изнасяне и презентирание на материала.

Анкетата се състои от:

1. Уводно-конструктивен раздел.
2. Въпросник.

В уводно-конструктивния раздел се отбелязва кога и къде е проведена анкетата, преподавателя и дисциплината, за които студентите дават мнението си, разяснява се кой и защо провежда анкетата, дават се необходимите коментари и инструкции по работата на респондента върху анкетата. Въпросникът се състои от 10 твърдения (Q1-Q10). Това е основната част на анкетата. Авторите са се стремили да

конструират недвусмислено, нетенденциозно и продуктивно съдържание. Въпросите са косвени, чрез тях на респондента се дава възможност да изрази различна степен на съгласие или несъгласие с позицията. Възможни са 5 степени на приемане на изказаното твърдение (Табл. 1).

Табл. 1. Скала на приемане на твърдението

Моля, поставете отметка (o, v, x) в полето, което отговаря на вашето мнение, относно съответното твърдение.
1. Съгласен съм.
2. По-скоро съм съгласен.
3. Нямам мнение.
4. По-скоро не съм съгласен.
5. Не съм съгласен.

Въпросите касаят съдържанието на поднесен материал, дали той е структуриран разбираемо и в логическа последователност, има ли теорията ясни препратки към практиката, рационално ли се усвоява времето предвидено за лекцията.

От особен интерес за правилното съставяне на учебни програми са въпросите, касаещи достатъчността на предвидените лекционни часове, като брой и като предоставяне на цялата необходима информация за успешното провеждане на практическите и лабораторни упражнения по съответната дисциплина.

На студентите е представена възможността да изкажат своето мнение за преподавателя, по отношение на подготовката на презентацията, визуализацията и личното му представяне.

Табл. 2. Въпросник

		1.	2.	3.	4.	5.
Q1.	Поднесен материал в лекциите е структуриран по разбираем и логичен начин.					
Q2.	Учебното съдържание в лекциите по дисциплината е актуално.					
Q3.	Подходящи примери от практиката илюстрират преподадената теория.					
Q4.	Рационално се използва учебното време.					
Q5.	Необходими са повече часове за възприемане и усвояване на учебния материал по дисциплината.					
Q6.	Използвани са съвременни средства за презентация на лекцията (с добри графики, фигури, таблици).					
Q7.	Преподавателя говори ясно, разбираемо, на издържан академичен език.					
Q8.	Поднесен материал и презентацията му са мотивиращи и създават интерес към дисциплината.					
Q9.	Лекционният материал е необходима и достатъчна база за провеждане на практическите/лабораторните упражнения по дисциплината.					
Q10.	Лекциите имат съществено значение за доброто представяне на изпита по дисциплината.					

2. Провеждане на анкетата

Към катедрата се водят лекционни курсове по Проекционна геометрия и Инженерна графика 1 и 2; Инженерна графика 1 и 2; Техническа документация; Основи на конструирането, „Машинни елементи – първа част“ и „Машинни елементи – втора част“, които се слушат от студенти в първи, втори и трети курс.

Обучаваните студенти в лекционни курсове от първи, втори и трети курс на направление „Машинно инженерство“. Броят им е както следва: ПГИГ 1 и 2 за специалности МТМ, МКМ, КПМУ, ИИ - 106 студента, ИГ 1 и 2 за специалност ПД - 61 студента; Основи на конструирането - 58 студента; „Машинни елементи – първа част“ – 170 студента. Поради големия брой студенти анкетното проучване е проведено частично (стохастично–репрезентативно),

като са подбрани групи от различни курсове и специалности, слушащи различни курсове лекции.

Част от анкетата е проведена анонимно, докато на останалата част от студентите е дадена възможността да участват явно.

След обработване на резултатите от проучването беше установено, че откритостта на анкетата не влияе на разпределението на отговорите.

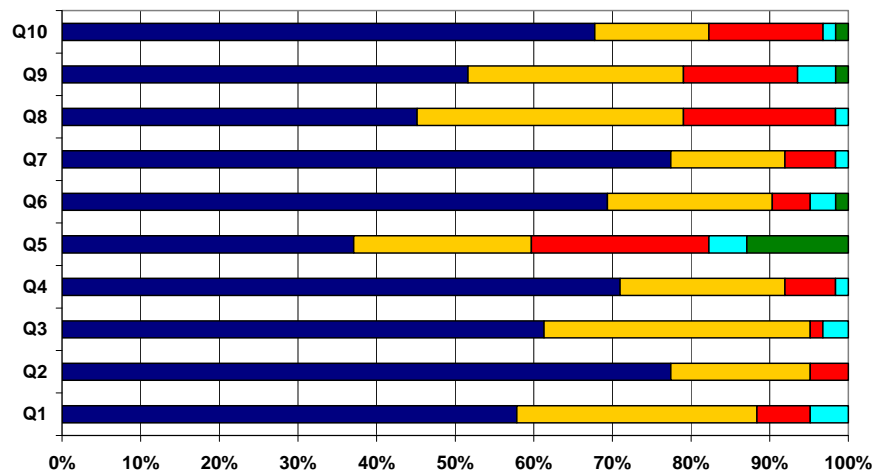
Анкетата е проведена в началото на втори семестър, като част от студентите са давали мнение за вече завършилия през изминалия семестър курс лекции, докато други са оценявали нов курс лекции.

Студентите участвали в анкетното проучване проявяват готовност и желание и осъзнават, че

могат да допринесат за подобряване на учебния процес.

3. Резултати от анкетата (фиг. 1)

Резултатите от анкетата са представени на фиг. 1.

Фиг. 1. Резултати от анкетата

1. На първия въпрос 55% от студентите смятат, че поднесените лекционни материали са представени разбираемо, достъпно и логически свързано. Други 29% са съгласни в по-малка степен, 6,5% процента нямат мнение по въпроса. Едва 4,8% не са съгласни с това твърдение. Може да се направи извода, че основната част от студентите разбират поднесените на лекции учебни материали.
2. На въпроса за актуалността на съдържанието на лекциите и отразяването на съвременното състояние на разглежданите теми, 77,42% отговарят, че са съгласни. Още 17,74% се присъединяват с по-малка увереност към тази позиция. И само 4,87% нямат мнение по въпроса. Така получените резултати дават положителна оценка за лекциите, които са периодически обновявани и актуализирани.
3. Особено важно е студентите да виждат връзката между поднесената теория и практиката. В тази връзка е третият въпрос, за който над 90% от студентите отговарят утвърдително.
4. Оптималното използване на времето предвидено за лекция е не по-малко важен въпрос.

Студентите трябва да са заинтригувани, без да се отегчават с излишна информация, също така не бива да остават незавършени теми. На въпрос Q4, засягащ този въпрос около 90% дават положителна оценка. 6,42% нямат мнение по въпроса, а само 1,61% по-скоро не са доволни от начина на уплътняване на лекционното време.

5. Важен въпрос за оценяването на достатъчността на предвидените часове за лекции по съответната дисциплина е Q5. Това е ориентир за правилното съставяне на учебните програми. Близко 60% считат, че е необходимо да се увеличат лекциите, за по-добро възприемане и усвояване на учебния материал. Близко 13% са удовлетворени от количеството на прослушаните лекции. Около 22,6% не дават мнение по този въпрос.
6. За качеството на изнасяне на лекции и по доброто визуализиране на поднесените материали е особено важно използването на съвременни средства за презентиране. Нагледните схеми, примери, диаграми, фигури и таблици допринасят особено много за възприемането на теорията. Над 90% оценяват високо качеството на презентацията по време на лекции, 4,84% нямат виждане по

въпроса и още толкова считат, че презентациите могат да се подобрят.

7. Личностната оценка на вербалните и комуникативни качества на водещия лекции се вижда в отговорите на Q7. Близко 92% дават висока оценка на преподавателите водещи лекции. Само 6,42% не изказват мнение по въпроса.
8. Особено ценно е да се удовлетворят очакванията на студентите и те да се заинтересоват от дисциплините, които посещават. С отговора си на осмия въпрос 79% намират за мотивиращо посещението и прослушването на курса лекции. 19,35% нямат мнение относно интереса си към съответната дисциплина и 1,62% не проявяват интерес.
9. Доколко лекциите са необходима и достатъчна основа за последващо провеждане на практически и лабораторни упражнения, както и за справянето със задачите по курсовата работа или курсовия проект, информацията получаваме от отговорите на деветия въпрос. Почти 79% от анкетираните студенти са удовлетворени от придобитите на лекции знания, които след това намират практическо приложение в упражненията. 14,52% не са изказали позиция. Около 6% не намират връзката между лекции и упражнения.
10. Лекциите имат съществен принос за успешното приключване на работата по определена дисциплина и добрите резултати на изпити и контролни работи. Почти 82% са съгласни с това твърдение, 14,52% не са определили позицията си по въпроса и 3,22% не смятат, че лекциите са ги подготвили достатъчно за добро представяне.

Изводи и препоръки

Изключително полезна е информацията, която се получава при обратната връзка със студентите. Регулярното провеждане на подобни анкетни проучвания позволява всеки преподавател да „свери часовника си“ доколко отгова-

ря на студентските очаквания, нужди и изисквания. Тази обратна връзка дава възможност на студентите пряко, чрез своето мнение, да участват в организирането на учебния процес, като по този начин вземат участие и в управлението на качеството на учебния процес.

В много чуждестранни университети, подобни анкетни допитвания, касаещи дисциплината и преподавателя, са заключителен етап от приключването ѝ.

В отговор на европейските тенденции за повишаване качеството на висшето образование и в съгласие с политиката по качеството на Русенски университет редовното провеждане на подобни анкети сред студентите са добра и действаща практика.

Литература

1. Billiet, E., Smet, E. *Visualizing improvement projects: more than ten years of experience*. In: Proceedings of The 5th International Seminar on the Quality Management in Higher Education (12-14 June 2008). Technical University "Gheorghe Asachi" of Iasi, Tulcea, 2008.
2. Billiet, E., Smet, E. *E-questionnaires, a stimulus for improvement projects*. Proceedings of Scientific conference. Poland. 2009.
3. Perry, Da., De Wachter, J. *Overcoming the Challenge of Diversity: The 'CarEcology' Curriculum Development Project*. 2009. [www.carecology.eu].
4. Белоев, Х., Пенчева, В. *Партньорство между висшите училища и бизнеса*. Втора национална научна конференция с международно участие Качеството на висшето образование в България – проблеми и перспективи 2009. Сборник доклади Том 1. 2009. стр. 63-70.
5. Пенчева, В., Белоев, Х. *Осигуряване на качество във висшето образование – условия за ефективно присъствие на българските висши училища в европейското образователно пространство*. Втора национална научна конференция с международно участие Качеството на висшето образование в България – проблеми и перспективи 2009, Сборник доклади Том 2. 2009. стр. 71-77.

PARTICIPATION OF STUDENTS IN THE QUALITY MANAGEMENT OF THE STUDY PROCESS

**Antoaneta Dobрева, Emiliya Angelova, Valentina Haralanova, Vyarka Ronkova,
Yuliyan Dimitrov
Angel Kanchev University of Ruse, Ruse, Bulgaria**

Abstract

The authors' team of the paper justifies the necessity of regular offering the option to the students to participate in the management of education quality. The objective of the investigation is to improve the education quality in the area of a group of fundamental subjects through requiring the evaluation of the students concerning the education process. Their opinion is especially valuable concerning the accessibility of the presented study material, the logical consequence of the topics, and the visualization of the presented information. The obtaining of the feedback is very important in terms of students' evaluation of the quality of the lecture presentation and also in terms of the communication skills of the lecturer delivering the material. The authors have created questionnaire based upon the best practices of European universities and also using the experience of the management of the University of Ruse "Angel Kantchev". The questions included in the questionnaire treat different aspects: satisfaction of the preliminary expectations and interest of the students, actuality of the regarded problems, and the level of visualization and the correct timing of the lecture. The considerable importance is indicated about receiving information from the students whether the delivered lecture material is appropriate and sufficient for the implementation of the consequently following practical and laboratory exercises. The evaluation through questionnaires is carried out in different engineering specialties and courses. Different methods and forms of applying questionnaire research have been implemented: voluntary and anonymous, open and obligatory. Experimental results are received, juxtaposed and summarized. Conclusions are made concerning the important role of the students' evaluation of delivered lectures aiming to improve the quality of education.